

NY KULTURRUNDA I GÅRDSBY 2008!

Vi följer upp succén från ifjol med konst-, hantverks- och naturutflykt i Gårdsby. Lördagen 19:e april och söndagen 20:e april kl 11 - 17. Missa inte samlingsutställningen på Toftastrand Hotell och Konditori från 11:e april. Där kan du få kartor över utställare och sevärdheter. Se också www.gardsby.se.

Titta efter blågula koner vid utställarna!

DELTAGARE

1. Jan-Åke Eriksson, Sandsbro

Träslöjd, svarvade alster

Vägbeskrivning: Från Toftastrand ta Hållkistevägen mot Kyrkans sommarhem, tag höger till Lövängsvägen 11.

2. Catarina D. Lundberg, Sandsbro

Lapptäcken, smycken

Plats ej klar vid pressläggning (se www.gardsby.se)

3. Anneli Karlsson, Sandsbro

Lapptäcken

Plats ej klar vid pressläggning (se www.gardsby.se)

4. Bodil Hörlén, Tofta

Textil konst

Vägbeskrivning: Väg 23, 2 km norr om Sandsbro, strax före Gårdsbyvägen, till höger Sjögårdsvägen, ca 500 m, nr 12

5. Toni Sjö, Tofta

Naturmåleri i olja och akryl

Vägbeskrivning: Från väg 23 mot "Gårdsby 3", efter 100 m ligger Hagäng på vänster sida

6. Kurt Hermansson, Stojby

Konst i järn och trä

Vägbeskrivning: Rottnevägen, 1:a avtagsv. Mot Stojby, till vänster mot Dalåkra, 100 m

7. Mona Hagström, Stojby

Textila bilder, akvarell

Vägbeskrivning: Se ovan

8. Masiza Gowenius, Gårdsby

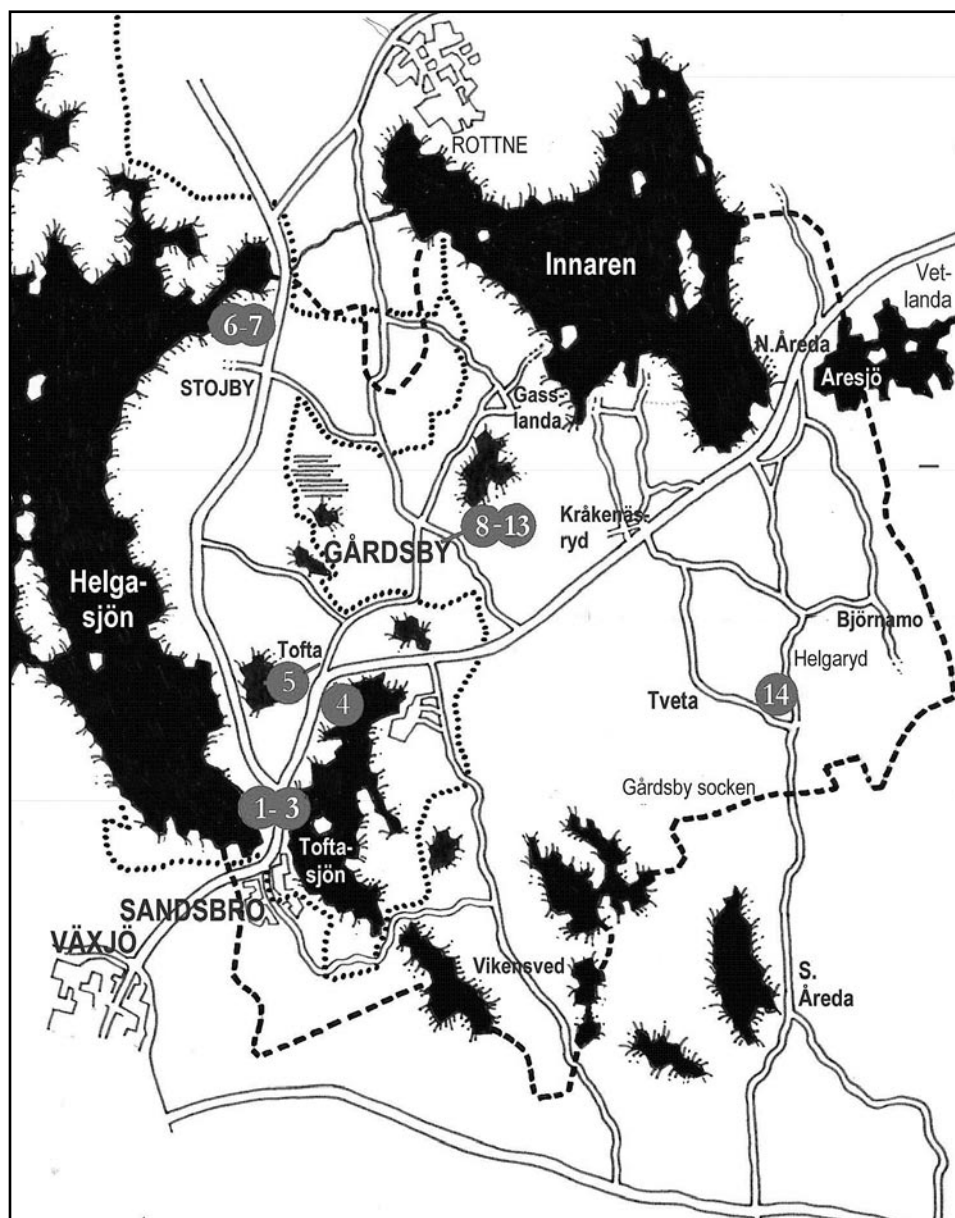
Möbelsnickeri

Vägbeskrivning: Från Gårdsby Säteri mot kyrkan 100 m, höger 100 m Hantverkshuset.

9. Peder Gowenius, Gårdsby

Måleri

Hantverkshuset, Gårdsby, se ovan!

10. Katarina Ersson, Gårdsby

Keramik

Hantverkshuset, Gårdsby, se ovan!

11. Åsa Hermansson, Gårdsby

Målning, tryck, skulptur, se www.miart.net

Hantverkshuset, Gårdsby, se ovan!

12. Anders Petson, Gårdsby

Träalster

Hantverkshuset, Gårdsby, se ovan!

13. Gunnel Åberg, Gårdsby

Textila applikationer, smycken

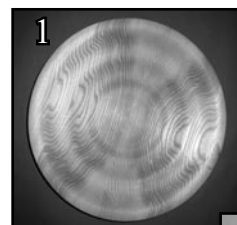
Hantverkshuset, Gårdsby, se ovan!

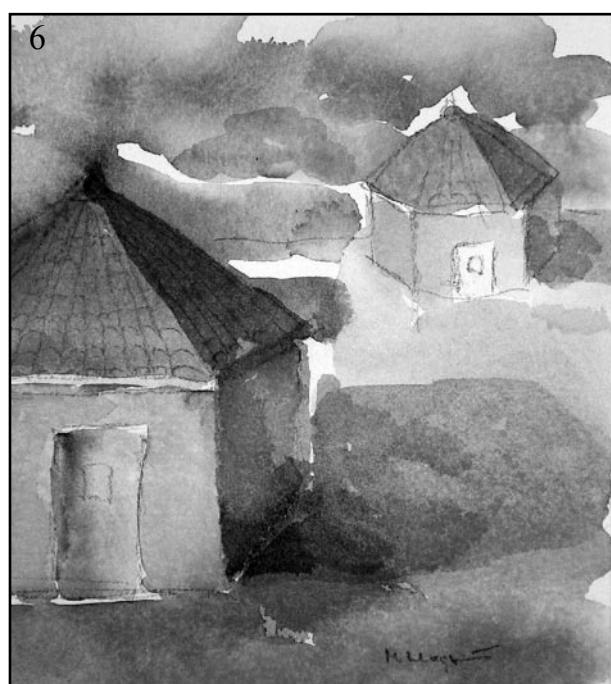
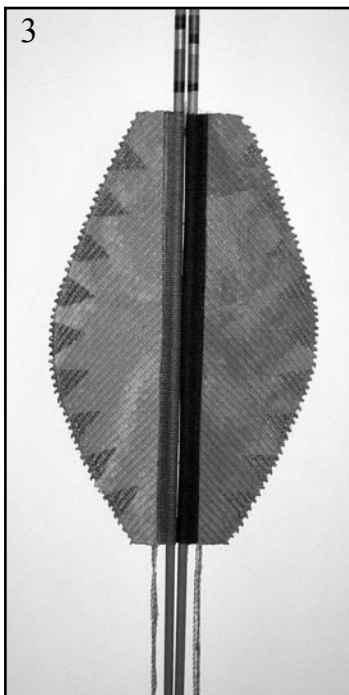
14. Marita Midénus, Kyrkeryd

Keramik, tavlor

Vägbeskrivning: väg 23 till N Åreda, höger mot S Åreda, 4 km Kyrkeryd, 1:a höger sida

OBS! Är du intresserad av att också ställa ut, kontakta snarast Toni Sjö 656 10, Poul Kongstad 658 24 eller red@gardsby.se

1. Jan-Åke Eriksson, Tofta
2. Gunnel Åberg, Norra Åreda
3. Bodil Hörlén, Tofta
4. Kurt Hermansson, Stojby
5. Toni Sjö, Tofta
6. Mona Hagström, Stojby
7. Marita Midénus, Kyrkeryd
8. Anders Petson, Norra Åreda

GÅRDSBY SÄTERI

Text och bild: Sven Schill

En berättelse om en gård och tre generationer Gowenius.

Gårdsby Säteri nämns redan på 1600-talet. Huvudbyggnaden byggdes ca 1750 och flyglarna 1815. Gården ägdes då av familjen Rappe som även byggde vägar och täckdikade hela jordbruket. Han var dessutom den som introducerade sockerbetan i Sverige.

Nästa period av vikt var under familjen Schander som byggde den nuvarande gamla ladugårdsbyggnaden, med nästan 3000 m² takyta. Detta var med säkerhet en av Sveriges dåtida största ladugårdsbyggnader och byggdes 1867, alltså för 140 år sedan.

Den världsberömda operasångerskan Kristina Nilsson köpte gården till sin brorson Johannes Nilsson. Eftersom Johannes inte kunde så mycket om jord och skogsbruk samt tyckte mycket om att leva i "sus och dus" så blev det konkurs. Gårdsby har aldrig ägts av mer än en generation.

1935 kom en man och tittade på Gårdsby Säteri, vilket ägdes av Smålandsbanken efter Johannes Nilssons konkurs i början på trettiotalet, mannen var Kurt Gowenius född och uppvuxen i Luleå. Fadern var en välbärgad grosshandlare men trots detta fick inte sonen Kurt någonting utan betalade sina akademiska studier vid Alnarp själv. Han arbetade som förvaltare på stora gårdar i sydsverige och hamnade till slut som förvaltare på Almnäs bruk utanför Hjo i Västergötland.

Godsägaren på Almnäs var gift med en ung vacker kvinna som hade kommit till Sverige under första världskriget. Paret hade två barn. Plötsligt avled godsägaren och där stod unga frun på Almnäs ensam med två små barn. Förvaltaren på godset blev nu ett stort stöd för den unga kvinnan och så gick det som det brukar gå... tyckte uppstod mellan de unga tu.

Förvaltare Kurt Gowenius hade på sommaren 1935, tillsammans med en god vän, köpt Gårdsby Säteri för 280,000:- kr., en svindlande summa på den tiden och ett halvår senare kom unga frun från Almnäs till Gårdsby. Paret gifte sig i Gårdsby kyrka nyårsafton 1935. Namnet blev nu godsägarfru Eva-Marianne Gowenius på Gårdsby.

Nya frun på Gårdsby visade sig vara en kreativ kvinna. Med hjälp av en präst från Staffanstorps församling startade hon det som nu kallas Lutherhjälpen och av bara farten samlade Eva in pengar till ett hem för kvinnor och barn som var på flykt från

gamla Östtyskland. Något år efter krigsslutet gick en järnvägstransport med förmodligen det första färdigmonterade hus från Åseda till Uelzen i Tyskland. Detta mödrahem var i bruk fram till 1958, men huset står ännu kvar.

Godsägare Kurt Gowenius var också en kreativ man.. Han reparerade hus, ladugård och uthus. Han odlade en viss sort potatis på en speciell mark, samtidigt förbjöd han grannbönderna att odla potatis (smittorisk) men de fick hämta matpotatis gratis hos Gowenius. På Säteriet fanns mycket folk anställt. Med hjälp av f.d. finansminister Gunnar Sträng och facket avskedades alla och sedan återanställdes de som verkligen behövdes. De första som anställdes var en snickare och en smed. Kurt Gowenius var tidigt ute med rationalisering. Linberedningen i Växjö var Gowenius också med och startade.

Äktenskapet mellan Eva och Kurt blev lyckligt och 1936 föddes första barnet en pojke som fick namnet Peder, sen föddes Jan -41 och så lillkillen Mikael -47.

Peder ville inte jobba med jordbruk. Efter realexamen blev det konstfack i Stockholm, där träffade han Ulla som blev hans livskamrat. Efter konstfack reste båda till Afrika och jobbade med hjälparbete. Ulla och Peder startade textilindustri så kvinnorna fick utbildning och arbete. I Afrika födde Ulla två pojkar: Masiza och Pule. I Afrika stannade Ulla och Peder i 16 år. När dom kom hem arbetade Peder som bildlärare och Ulla som textilkonstnärinna. Ulla har gjort den fina kormattan i Växjö Domkyrka bland annat. Sista arbetet blev ett vackert bårtäcke åt Gårdsby Kyrka, tyvärr var det Ulla själv som fick använda det först.

Jan och Mikael däremot kom in i jordbruket efter hand. Redan -64 arrenderade Jan gården och byggde om ladugården. 1969 började Mikael arbeta åt sin far i skogen (det står fortfarande "skogsarbetare" i telefonkatalogen). 1973 blev han kompanjon med Jan och samma år gifte Mikael sig med Margaretha.

1987 renoverades alla bostadshus.

Margareta och Mikael Gowenius

1991 gifte Jan sig med Monica och fick dottern Charlotte "på köpet".

1998 byggde Jan och Mikael ny ladugård en investering på 5 miljoner; men så var det en av de modernaste i Sverige.

2006 monterades två mjölkrobotar in för tre miljoner.

2008 säljs alla djur. Varför?? Jo, Mikael rygg är slut. Efter tre operationer är det stor risk för steloperation och ett liv i rullstol om han fortsätter att arbeta. Dessutom är ju Janne pensionär. Nu blir det att överlämna gården till nästa generation.

Man kan undra varför Gårdsby Säteri går in i tredje generationen utan konkurs. Jag tror jag vet svaret: har man kunskap, arbetsvilja, hälsan och en bra fru så ordnar sig allting. TACK alla Goweniusar, ni har betytt oerhört mycket för Gårdsby socken.

Jan Gowenius

ÄT GOTT – MED SJÖUTSIKT!

Text och bild: Toni Sjö

Panoramavy från caféet

Ät Gott, Skratta mycket, Lev Länge låter ju väldigt positivt. Det är Matilda och Martin Ludvigsson-Wallette som myntar detta, inte bara så där i förbigående, utan uttrycket är namnet på deras nya spännande projekt – caféet utmed väg 23 vid Innarens strand.

I april i fjol övertog det unga paret kiosken vid Innaren och efter ett par månaders renovering öppnade de sin kaféerörelse i nya fräscha lokaler. Många som passerat rastplatsen har säkert njutit av vyn mot Innaren, särskilt vid solnedgång. Åtskilliga resenärer stannar också till på parkeringen intill sjön.

Det var nu inte vid ett sådant här soligt tillfälle jag besökte caféet, utan under en disig och regnig februaridag. Innanför dörrarna möttes jag av sprakande brasa och levande ljus och kunde slå mig ner vid panoramafönstret med storslagen vy över den råkalla Innaren. Då kändes det extra skönt inne med värmen som spreds från såväl personal som kamin.

Konceptet som Matilda och Martin satsar på är lokalt och ekologiskt odlade råvaror. På caféets meny finns hemgjorda pajer och alla möjliga sorters smörgåsar, men också sallader och så förstås den egna smörgåstårten. Den har redan hunnit bli väldigt uppskattad, inte minst som avhämtad kalasmat. Till kaffet finns också många godsaker att välja mellan.

Med sitt utbud av lite läckrare mat vänder sig caféet inte bara till trafikanter som behöver något att äta på vägen, utan man hoppas även att lokalbefolkningen och växjöbor skall hitta hit som ett utflyktsmål.

Ägarparet Matilda och Martin kommer från Växjö respektive Sandsbro och bor nu i Sevedstorp utanför Braås. Med

den lokala förankringen har de säkert goda förutsättningar att lyckas med sina föresatser att göra "Ät Gott" till ett njutbart och avkopplande ställe

Personligen tycker jag att det är välgörande med ett svenskt namn på serveringen och på uttrycket "Ät Gott Hemma", i stället för det vanligtvis förekommande "catering".

Det finns planer framåt sommaren på både lokala utställningar och musikkvällar. En

Matilda med en lækker smörgåstårta

liten lanthandel kanske också får plats i framtiden?

Det är bara för Matilda och Martin att hoppas på att Glasriket-besökare, rastande bilister och folk från trakten gynnar deras "gourmetställe".

Martin håller det varmt

Generationsskifte på Gårdsby

Text och bild: Poul Kongstad

När stormen Tuva börjat klinga av sitter vi i Masiza Gowenius trivsamma kök och pratar framtid. Under våren blir det förändringar på den stora gården i Gårdsby, säteriet. Idag en stor gård med ca 15 kvadratkilometer skog, stor djurbesättning, sågverk och torp. Men nu stundar delvis nya tider.

Två framgångsrika Gowenius, bröderna Jan och Mikael, lämnar gradvis säteriets verksamhet under våren, och tre unga i nästa generation tar över och formar säteriets fortsatta drift. De är Masiza Gowenius, Pule Gowenius och Charlotte Arnasson.

Blir det förändringar? Förblir landskapet öppet, undrar vi. Det blir ja på båda frågorna svarar Masiza, som berättar om planerna. Den största förändringen i början blir nog att alla mjölkkor säljs på auktion i Gårdsby i mars! I vår vision ingår att fortsätta med betesdjur på Gårdsby, mer för ett öppet landskap än lönsamhet, säger Masiza. (Jag andas ut lite, för jag såg en stund för mig skogen stå tät överallt i Gårdsby om ett antal år...)

Varför allt detta just nu? Det är naturligt att generationsskiftet sker nu när Jan går i pension och Mikael tyvärr fått stora problem med ryggen efter alla år med tungt skogsarbete. När Masiza, Pule och Charlotte tar över Gårdsby Säteri har de alla redan fullt upp - Masiza med sitt möbelsnickeri, Pule med skogen och Charlotte med företaget Semex i Sverige och Finland. Men tillsammans, och - tack och lov - två anställda, ska de driva gård, skog och sågverk vidare.

Mjölk svårt idag

För det öppna landskapet i Gårdsbytrakten, som håller riksklass och är ett populärt utflytsområde, kommer Gårdsby säteri att fortsätta med betesdjur, men med köttproduktion som ny inriktning.

Gårdsby har haft mjölkproduktion sedan mitten av 80-talet, då man började importera kalvar från England. Resultaten har varit mycket fina, och Gårdsby-Holstein har blivit känt för fina kor som mjölkar mycket.

Pule, Charlotte och Masiza som tar över Gårdsby Säteri i mars i år

Mjölkpriserna har stigit på sistone, men det har också foderpriserna. Så nu går det inte längre att driva mjölkproduktionen med lönsamhet längre. Dessutom har en stor investering i en mjölkkningsrobot inte fungerat som det var tänkt – och då behövs ”för mycket” folk för att det ska löna sig nu för tiden.

Gårdsby har varit mycket framgångsrika pionjärer i Sverige med att avla fram kor som både mjölkar bra och ”håller” länge – 2-3 gånger längre än en ”vanlig” ko! Sen har många andra följt efter. Nu kan man någon gång då och då uppnå ”drömgränsen” 100 ton mjölk för en ko under sin livstid.

Sågverket i Gårdsby

Säteriet sågar och hyvlar en del av sin skog, och säljer trävirke vid sågen i Gårdsby. En anställd, Björn, sköter såg och hyvleri, och det går bra att köpa trävirke vid sågen. Det går också bra att komma och få några enstaka träd uppsågade, t ex om de blåst ner.

Men sågverket vill mer inrikta sig på beställningar i förväg, för då kan kunderna få precis de dimensioner som behövs. Något som är bra vid renoveringar då det inte alltid

är standardmått. Bäst är det om man säger till 2-3 månader före en renovering för att få bästa kvalitet.

Tankar om nya verksamheter

Idag är Gårdsby känt för fina mjölkkor, sin skog och sågverk, sin fina bymiljö m m. Dessutom hyr man ut ett antal torp. Mycket av detta vill Masiza, Pule och Charlotte driva vidare, men även utveckla.

Några nya idéer som man för tillfället bollar, kan bli verklighet de närmaste åren.

Några exempel:

Hästar:

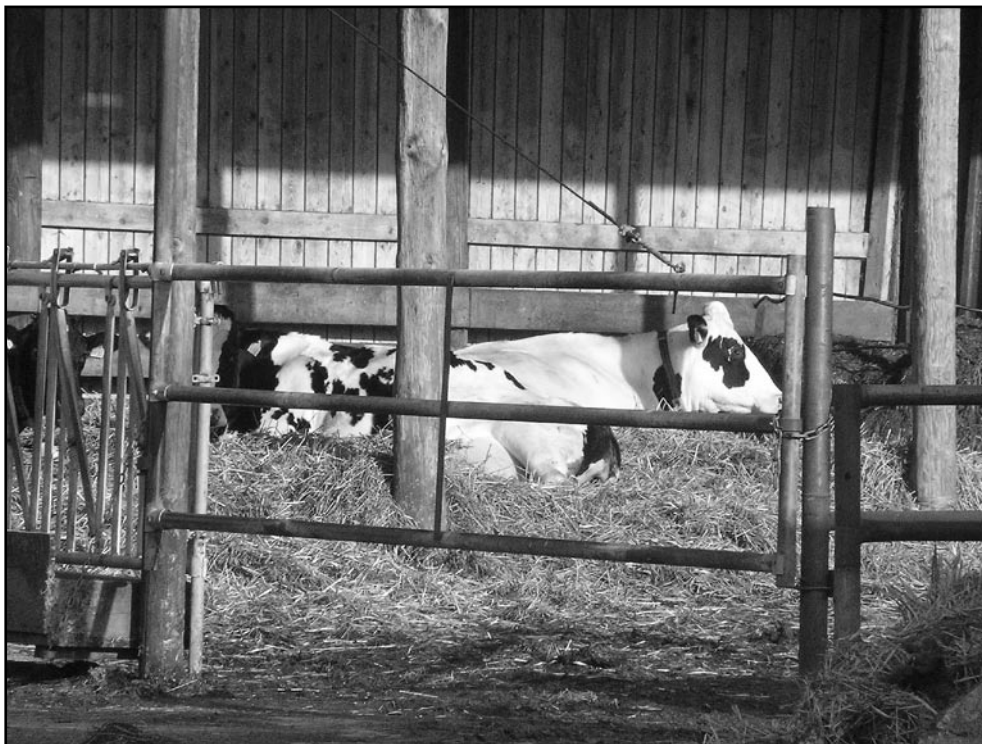
Det är möjligt att inreda hästboxar i den stora ladugården, och kanske skulle även logi eller hästresor kunna komplettera den verksamheten

Pellets för uppvärmning:

Har man sågverk och hyvleri har man även material till att pressa pellets. I så fall kan pelletseldare i vår trakt enkelt köpa närproducerade pellets

Verkstadsplatser och småindustri:

Den stora ladugården skulle även kunna ha plats där intresserade kan hyra in sig för att inreda verkstadsplatser eller andra liknande verksamheter

Rätt gott att vara kossa i solgasset i Gårdsby.

Båt- och husvagnsplatser:

Det kan även finnas plats för båtar och husvagnsuppställning under vintern i den stora ladugården

Jakt:

arrende av jakträtt. (mer?)

Entreprenörer och pionjärer

Gårdsby har varit tidiga och företagsamma inte bara med mjölkarna, utan även på andra områden.

Att vi hade en hästhoppare i Gårdsby som nära nog tagit sig till OS på 1980-talet visste jag inte. Men Jan Gowenius vad då mycket aktiv tävlingsryttare inom hästhoppning och arbetade mycket med hästavel

Under 1940- och 50-talen satsade Kurt Gowenius stort på linodling och linberedning, både runt Gårdsby och närmare Växjö.

Den unga trion Masiza, Pule och Charlotte har mycket att göra och utveckla de närmaste åren. Vi önskar gänget på Gårdsby Säteri lycka till.

Kort om...

Masiza Gowenius

- Född 1967 i Afrika där föräldrarna hjälparbetade
- Kom till Gårdsby vid 11 års ålder
- Gick lantbruksskola efter grundskolan
- 1991-93 Utbildning till möbelsnickare på den kända Capella-gården på Öland

- Startade 1993 Gårdsby Möbelsnickeri nära släktgården, och har fullt upp med många kunder
- Började 1998 att rusta upp gamla sågen i Gårdsby och skapade Gårdsby Hantverkshus
- Gift sedan 1993 med Cornelia som är utbildad logoped och arbetar på Norremark i Växjö. Två barn, Ramon och Felicia.
- Bor i "gamla Mejeriet" i Gårdsby

Pule Gowenius

- Född 1970 i Afrika där föräldrarna hjälparbetade
- Kom till Gårdsby vid 8 års ålder

- Gick skogsbruksskola i Ryssby efter grundskolan
- Mycket stort jaktintresse
- Arbetar med skog för Gårdsby Säteri
- Bor i torpet Mecka (!) i Gårdsby

Charlotte Arnasson

- Född i Gårdsby där hon "alltid" bott utom 3 år på Island
- Utbildning: språk och ekonomi
- 4 barn, Gabriel, Benjamin, Jonathan, Sassy
- Bor i "Trädgårdshuset" vid Gårdsby Säteri.

Den stora ladugården ger många möjligheter till verksamheter i framtiden